

ARIETTA

recitats i poesies amb instruments

M. Dolors Bonal

Arietta 4

recitats i poesies amb instruments

Il·lustració i disseny portada: Fina Rifà

1a edició: juny de 2005

© **M. Dolors Bonal**

© **Drets d'edició: DINSIC Publicacions Musicals, S.L.**
Santa Anna, 10 Entl. 3a - 08002 Barcelona

Maquetació: Dinsic Gràfic

Imprès: Càlamo - Produccions Editorials
Via Augusta, 2 bis - Barcelona
tel. 93 238 81 76

Dipòsit legal: B-23439-2005
ISMN: M-69210-320-2

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, així com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.
Santa Anna, 10, Entl. 3a - 08002 Barcelona
Telf. 93-318.06.05 - Fax 93-412.05.01
e-mail: dinsic@dinsic.com
www.dinsic.com - www.dinsic.es

“Arietta” és el nom d'un llibre de poemes de Maria Àngels Anglada, que a més de poeta era una gran aficionada a la música, i a la seva memòria dedico tota la col·lecció.

M. Dolors Bonal

Presentació

“Arietta” és una col·lecció de llibrets en la qual trobareu cançons, cànons, recitats i danses amb propostes d’acompanyaments instrumentals, experimentats durant molts anys i que poden fer els mateixos alumnes. No és cap llibre de text, només un ventall ampli de suggeriments útils, tant per a les escoles de música com per a les escoles generals de Primària i Secundària; només caldrà que l’especialista de Música o els professors de les escoles de música ajustin els temes i les dificultats a les possibilitats efectives dels seus grups, sense exigir-los més enllà de les seves possibilitats (ni que ho indiqui la partitura). No són els infants els qui s’han de sotmetre a una programació, i els professors de música hem de tenir la gosadia d’experimentar fora dels cànons establerts.

La llibertat didàctica no significa que el mestre pugui triar, entre molts, un llibre de text igual per a tots els alumnes. La llibertat didàctica, crec que es dóna quan el mestre sap escollir lliurement textos adequats a la finalitat pedagògica que es proposa i no a un ordre imposat.

No hi ha activitat de la imaginació que no estigui lligada a l’experiència. La imaginació creativa de l’infant serà més fecunda i significativa, com més hagi vist, escoltat, tocat i experimentat. La creativitat és una condició indispensable de l’existència i és un do que posseeixen tots els individus des de la infantesa. És una reserva d’energies que l’escola i els mestres tenim l’obligació d’aconduir i potenciar en el sentit del desenvolupament del nen.

Fer música en grup és la manera més efectiva, engrescadora, instructiva, social, democràtica, integradora i creativa que podem practicar. Aquesta activitat socialitzant comporta unes normes ètiques i estètiques a més a més de l’exercici de la memòria, fonamental en la formació de la intel·ligència, però aquesta no es pot desenvolupar si no s’alimenta la primera. “Recordar és entendre millor” diu J. M. Valverde.

Val a dir que si en la col·lecció “Arietta” el mestre té un repertori ampli on poder escollir lliurement, podeu estar segurs que la realització dels conjunts instrumentals comuniquen i provoquen a l’alumne una alegria i el gust per aprendre, actuar i descobrir. Cada classe de música hauria de ser una estona en què es produïssin “mil descobriments”, com diu Murray Schafer. Hem de tenir en compte que la música no només s’ha d’explicar, sinó que s’ha de fer i viure perquè sigui efectiva.

A la seva idea pedagògica: música, cant, paraula, ritme i moviment, Carl Orff va idear la possibilitat d’una pràctica instrumental des de les primeres edats. Amb el peculiar instrumental de què disposem, que no exigeix tècniques especials d’estudi, podem tenir els elements essencials que configuren qualsevol obra musical: els pedals, el baix i l’harmonia simple d’acords que ajuden a descobrir coneixements del llenguatge musical tot experimentant-ho activament.

Les instrumentacions que trobareu en aquesta col·lecció es basen molt en *ostinato*, els quals resolen més fàcilment la memorització a l’hora de tocar. Aquests models també poden ser complementats, transformats o simplificats pels mestres, o els mateixos alumnes, a l’hora d’improvisar.

El guió de cadascuna de les peces, només en forma indicativa, no té cap seqüenciació. Cada mestre ha de trobar la manera d’ensenyar-lo segons els nivells i les edats dels seus alumnes. Espero que us faci un bon servei i que us atreviu a fer-lo servir. No us en penedireu!

M. Dolors Bonal

No fa gaire, una persona que havia estudiat piano fa molts anys s'interessava per la manera com ensenyem música a l'Arc i el que ella anomenava "nous mètodes". Jo li explicava que comencem amb cançons populars que els nens i nenes canten, que els fem ballar, els fem escoltar i experimentar, i que fins molt més endavant anem introduint a poc a poc la lectura i l'escriptura. Però adonant-me de com resultava de superficial la meua explicació ràpida, li vaig dir: "És que ensenyar música és molt complicat" i ella va respondre: "Doncs jo trobo que llegir música és ben fàcil i no cal anar tan a poc a poc".

Continuo pensant que ensenyar música és difícil, molt difícil, i que l'únic camí és per mitjà de la mateixa música: fent música de debò des del començament. Però és importantíssim trobar el repertori i els mitjans adequats a cada moment. Els instruments que Carl Orff va dissenyar són un recurs molt útil des dels primers passos, i també més endavant, perquè permeten exercitar moltes de les habilitats necessàries, ajuden a la comprensió de les estructures formals, rítmiques i harmòniques, i permeten experimentar veritables vivències amb llibertat perquè no demanen un entrenament tècnic especial. Les cançons i danses catalanes han de ser el primer repertori per als nostres infants, i la publicació d'aquests arranjaments proporcionarà un bon guix d'idees als mestres que els facin servir.

Vaig ser alumna de la M. Dolors Bonal a l'Arc i, tot i que vaig estudiar també amb diversos professors i en altres escoles, m'adono que moltes de les coses bàsiques les vaig aprendre amb ella gràcies al fet que sempre vam fer música de debò i amb el màxim rigor va acostumar-nos a ser autònoms i va encomanar-nos la seva passió.

Quan la M. Dolors diu: "No hi ha activitat de la imaginació que no estigui lligada a l'experiència. La imaginació creativa de l'infant serà més fecunda i significativa, com més hagi vist, escoltat, tocat i experimentat", us asseguro que això és el que ella busca per si mateixa, perquè aquestes peces i tota la seva obra com a pedagoga de la música són fruit de la seva inquietud i curiositat per tot, absolutament tot, el que passa al món i del seu gran amor a les persones i a la música.

Mireia Hernández
Clavecínista i directora actual de l'Arc.

Explicació del signes

		Notació	Sons reals
CS	Carilló soprano		
CC	Carilló contralt		
XS	Xilòfon soprano		
MS	Metal·lòfon soprano		
XC	Xilòfon contralt		
MC	Metal·lòfon contralt		
XB	Xilòfon baix		
MB	Metal·lòfon baix		

* Podeu trobar-ho escrit de les dues maneres.

T	Timbales		
F	Flauta		
Cp	Campana		Bombo
	Triangle		Bongos
	Claus		Caixa xinesa
	Cascavells		Cymbal
	Güiro		Platerets
	Pandereta		Maraques
	Pandero de mà		Xinxines

Índex

Ets un presumit (M. Dolors Bonal)	5
Endivinalla popular (Folklore de Catalunya) Cançoner Amades	8
Cançó (Tomàs Garcés)	12
Cirerer de claustre (J. M. Guasch)	15
El rap de la Pau (M. Dolors i Ester Bonal)	19
Rondó de calendari (Folklore de Catalunya) Cançoner Amades	23
Cançó d'enamorat (J. Carner) / <i>Llibre de lectura</i> / selecció d'Antoni Comas / ed. Destino B. 1971	28
El meu amor sense casa (M. Mercè Marçal / <i>Antologia de poesia catalana femenina</i> / compilació de Carme Riera ed. Mediterrània - Barcelona 2003)	31

Aquest núm. 4 d'Arietta està totalment dedicat a la parla. La llengua és aquest sistema de signes orals, reflectit en un codi escrit, que serveix bàsicament per a la comunicació.

Els jocs dels elements que formen un sistema lingüístic: les paraules, els ritmes, els silencis, constitueixen el llenguatge; "...aquesta llàntia meravellosa que amb la seva claror inventa el camí" (Jesús Tusón). Els poetes malden per treure idees noves de la vella llengua i aquesta creativitat ens permet fer noves i diverses lectures. Com utilitzarem, per exemple, les imatges, metàfores, sentiments, ironies d'aquests versos de M. Antònia Salvà escrits a "Cel d'horabaixa"?

M'abellen quatre coses:
—qui prou les sabrà lloar?—
El sol que bada les roses,
l'aigua que les fa brostar,
la rosada que les mulla
i el vent que les despulla
per no veure-les secar.

O aquests altres tan sintètics de Motserrat Abelló, a "Paraules no dites"?

La nit és massa
fosca
l'he amagada sota el coixí
Dorm
amb mi.

Aquest deliciós ritme que tenen les paraules d'un poema, ultra el sentit i la significació del que ens vol transmetre el poeta, porta una música pròpia que fem amb el so de la llengua, els llavis, la laringe, la respiració i els silencis i crec que acompanyat d'instruments senzills ajuda a l'exaltació del text i deriva en un gran plaer, tant pels realitzadors com pels auditors.

Els exemples que trobareu en aquest Arietta són només suggeriments per ajudar els especialistes de música d'Escoles de Primària i Secundària i als professors d'Escoles de Música a conèixer i crear d'una manera suggeridora dites populars i poemes d'escriptors i poetes. Cal esforçar-nos a redescobrir-los i és un culte amorós que no podem oblidar.

Utilitzant procediments creatius aconseguirem una classe activa on els alumnes poden també compondre, inventar i construir nous llenguatges musicals, memoritzar poesies i comprendre els mots i el significat de tots els seus elements, enriquant l'idioma, tant en sintaxi, com en vocabulari (tan pobre i oblidat, avui, a causa de la invasió de la imatge).

Unir les dues Arts Música i Paraula, és un dels pensaments de la filosofia pedagògica de Carl Orff. La poesia no necessita imatge, només imaginació i comprensió.

Un comentarista de Jacint Verdaguer ens diu de la poesia:

"...llegint la poesia d'aquest gran poeta sents la frescor de l'aigua que s'escola entre els marges, l'olor de les plantes remeieres, la llum vegetal de l'idioma, fabulós en la tendresa del mot trobat, sorprenent, enriquit, transparent, harmoniós i amb un ritme nou".

Contingut dels exercicis

Consta de tres jocs rítmics amb dites populars, tretes del llibre de Joan Amades.

Un Rap per la Pau amb acompanyaments rítmics corporals i quatre recitats basats en poesies de diferents autors.

Cadascuna de les propostes tenen una forma ritmicomusical diferent, amb cànons, interludis rítmics o harmònics, naturalment amb instruments de percussió indeterminada, instruments de làmines (estil Orff) i també amb flautes de bec.

Cada una de les propostes no està subjecta a lleis estrictes, de manera que tothom pot agafar el que més li convingui segons la maduresa dels propis alumnes.

Cirerer de claustre

Introducció

Recitat

A Ritmat i a poc a poc

Ci - re - rer pe - tit ci - re - rer flo - rit que fas a - rre - ca - des,

Rondó de calendari

Tema (A) *Lleuger i alegre*

F

XC

MC

XB

(B) *Recitat molt ritmat*

Solo

Solo

2/4

2/4

2/4

2/4

Dels Sants del ge - ner, Sant An - to-ni és el pri - mer.

Si la Can-de - le - ra riu, l'o - re - ne - ta ja és al niu.